

Pan

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w nawiązaniu do wystąpienia Pana Rzecznika z dnia 19 lutego 2019 roku w sprawie *przeciwdziałaniu mowie nienawiści w przestrzeni publicznej*¹, w zakresie właściwości Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, przedstawiam, co następuje.

Stosownie do zarządzenia numer 24 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2018 r. (M.P. poz. 205)² do zadań *Międzyresortowego Zespołu do spraw przeciwdziałania propagowaniu faszyzmu i innych ustrojów totalitarnych oraz przestępstw nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość*, zwanego dalej *Zespołem*, należała identyfikacja problemów pojawiających się w praktyce ścigania przestępstw polegających na publicznym propagowaniu faszystowskiego i innego totalitarnego ustroju państwa oraz nawoływaniu do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, a także opracowanie założeń ewentualnych zmian przepisów mających na celu wyeliminowanie ww. zjawisk i problemów.

Zadania *Zespołu* obejmowały zatem kwestie związane z praktyką stosowania istniejących instrumentów prawnych przynależnych organom ścigania oraz z przygotowaniem ewentualnych zmian przepisów prawnych w ww. zakresie. Poza zakresem zadań *Zespołu* znajdowało się natomiast podjęcie innego rodzaju działań, na które Pan Rzecznik zwrócił uwagę w wystąpieniu, jak: stworzenie kompleksowej strategii przeciwdziałania mowie nienawiści; utworzenie kodeksu dobrych praktyk przez dostawców usług internetowych oraz organizacje pozarządowe; powołanie niezależnych punktów kontaktowych i organów doradczych, które będą czuwały nad egzekwowaniem obowiązków dostawców usług internetowych, w tym również obowiązków związanych z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się mowy nienawiści; wprowadzenie po stronie usługodawców internetowych obowiązku zawiadamiania organów ścigania w przypadku działań stanowiących mowę nienawiści - pod groźbą proporcjonalnej kary administracyjnej.

Wśród wskazanych przez *Zespół* rekomendacji ewentualnych zmian w przepisach prawa, mających na celu wyeliminowanie zagrożeń i problemów pojawiających się w praktyce ścigania ww. rodzaju przestępstw, znalazł się w szczególności postulat zaostrenia sankcji karnych za przestępstwo z art. 256 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - *Kodeks karny*³.

Zespół zaproponował wprowadzenie następujących zmian w art. 256 K.k.:

- uwzględnienie wśród znamion przestępstwa publicznego propagowania ustroju komunistycznego i nazistowskiego;

¹ przekazanego przy piśmie z dnia 20 marca 2019 r. (sygn. BPRM.ZE.4420.3.2019) Zastępcy Dyrektora Biura Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Pani Izabeli Antos

² w sprawie *Międzyresortowego Zespołu do spraw przeciwdziałania propagowaniu faszyzmu i innych ustrojów totalitarnych oraz przestępstw nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość*

³ (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.)

- dokonanie kryminalizacji publicznego propagowania ideologii faszystowskiej, nazistowskiej, komunistycznej lub też innej ideologii totalitarnej opowiadającej się za użyciem przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne;
- uzupełnienie znamion czasownikowych przestępstwa określonego w § 2 omawianego przepisu prawa w celu objęcia kryminalizacją również oferowania określonych w treści tego przepisu przedmiotów, a także uzupełnienie opisu czynu w zakresie odnoszącym się do nośników symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej poprzez określenie sposobu (celu) użycia tej symboliki⁴;
- podwyższenie górnej granicy ustawowego zagrożenia przestępstw z tego artykułu do lat trzech.

Ponadto *Zespół* wskazał na penalizację zachowań związanych z oddawaniem czci lub inną formą upamiętniania postaci odpowiedzialnych za zbrodnie nazistowskie i komunistyczne w ramach prawa karnego, w sposób przewidujący zarówno penalizację zachowań niepublicznych tego rodzaju, jak i czynów popełnionych w miejscu publicznym - w ramach typu kwalifikowanego, z ukształtowaniem adekwatnych do ich stopnia naganności sankcji, przewidujących odpowiednie zagrożenie.

Obecnie zostały podjęte prace nad realizacją opracowanych przez *Zespół* rekomendacji. Przykładowo w aktualnie procedowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości *projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* są zawarte m.in. propozycje ustawowych zmian dotyczących art. 256 *K.k.* rekomendowanych przez *Zespół*.

Jednocześnie informuję, że na szczeblu krajowym zagadnienie dotyczące *mowy nienawiści* jest koordynowane przez Wydział Dochodzeniowo-Śledczy Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji (KGP).

W przypadku sieci Internet monitorowaniem pod kątem ujawniania treści mogących posiadać znamiona szeroko rozumianej *mowy nienawiści* zajmują się komórki do walki z cyberprzestępczością utworzone w komendach wojewódzkich Policji oraz w Komendzie Stołecznej Policji.

We wrześniu 2017 r. został powołany koordynator do zwalczania przestępstw z nienawiści w cyberprzestrzeni w Biurze do Walki z Cyberprzestępczością KGP oraz koordynatorzy w komórkach właściwych do zwalczania Cyberprzestępczości w komendach wojewódzkich (Stołecznej) Policji.

W Wydziale Rozpoznania ww. Biura działa Sekcja Obsługi Całodobowej w systemie 24/7, do której internauci mogą zgłaszać informacje o niewłaściwych treściach opublikowanych w sieci Internet.

Z uwagi na charakter funkcjonowania sieci Internet oraz mediów społecznościowych, brak jest możliwości tzw. działań wyprzedzających. Aktualnie liderami w mediach społecznościowych są podmioty z siedzibami poza granicami Polski. W związku z powyższym nie w każdym przypadku jest możliwe ustalenie sprawców przestępstw motywowanych nienawiścią.

W KGP opracowano *Plan działań Policji na lata 2018-2021 w zakresie przeciwdziałania propagowaniu faszyzmu i innych ustrojów totalitarnych oraz przestępstw nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość*.

W „*Programie ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018 - 2020*” w 2018 r. w obszarze pn. *Edukacja dla bezpieczeństwa* utworzono priorytetowy cel pn. „*Przeciwdziałanie agresji, mowie nienawiści i przestępstwom z nienawiści (totalitaryzm, rasizm, religia, narodowość)*”. W ramach ww. Programu zrealizowano projekty, które były ukierunkowane na działania profilaktyczne zapobiegające takim postawom antyspołecznym jak dyskryminacja, mowa nienawiści, przemoc, agresja i brak tolerancji dla odmienności kulturowej - np. w Szczecinie wydano informator na temat multikulturowości regionu zachodniopomorskiego, ogłoszono konkurs plastyczno-multimedialny dla uczniów szkół pn. „*Tolerancja - jestem na TAK!*” oraz przeprowadzono warsztaty szkoleniowe w obszarze wielokulturowości i realizacji czynności procesowych z udziałem cudzoziemców oraz mniejszości narodowych i etnicznych; w województwie małopolskim zostali wyłonieni Wieliccy Ambasadorzy Tolerancji, którzy w swoim środowisku szkolnym

⁴ zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lipca 2011 r. (sygn. akt K 11/10)

propagowali ideę szacunku, tolerancji oraz przeciwdziałania dyskryminacji i rasizmowi; w województwie śląskim w Dzierżoniowie zorganizowano akcję pn. „Tolerancja zbliża ludzi”.

Przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Cyfryzacji, a także KGP (w tym Koordynatora Krajowego do zwalczania przestępstw z nienawiści w cyberprzestrzeni) rozpoczęli prace nad sposobem wdrożenia Kodeksu postępowania w zakresie zwalczania nielegalnego nawoływania do nienawiści w Internecie przyjętego w ramach Grupy Wysokiego Szczebla Unii Europejskiej w sprawie zwalczania rasizmu, ksenofobii i innych form nietolerancji.

Łączę wyrazy szacunku,

z upoważnienia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Krzysztof Kozłowski

Sekretarz Stanu w MSWiA

- podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym -

Otrzymuje:

Biuro Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (sygn. BPRM.ZE.4420.3.2019).